

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/158/2017
Identifikačné číslo spisu: 1112243125
Dátum vydania rozhodnutia: 24.04.2019
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:1112243125.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Fond na podporu vzdelávania, so sídlom v Bratislave, Panenská 29, zastúpeného splnomocnenkyňou AENEA Legal s.r.o. so sídlom v Bratislave, Jozefská 3, proti žalovanej U. Ľ. Š., trvale bytom v Q., Q. XX, zastúpenej Mgr. Petrom Arendackým, advokátom v Bratislave, Železničiarska 13, o 5 530 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 47Cpr/23/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. februára 2017 sp. zn. 10CoPr/18/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 10. októbra 2016 č. k. 47Cpr 23/2013-1099 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 5 530 € úrokom z omeškania z takejto sumy 8,75% ročne od 14. decembra 2012 do zaplatenia, všetko do 3 dní; vo zvyšku (v časti rozdielu medzi požadovanými 6 827,15 € na istine a prísudkom zhora) žalobu zamietol a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi na trovách konania 81%. Rozhodnutie vo veci samej odôvodnil právne ustanoveniami §§ 17 a 18, § 222 ods. 1 až 3 a § 226 ods. 1 až 3 Zák. práce (zákona č. 311/2001 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení), §§ 39, 451, 488 a 489 O. z. (Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení) i s odkazom na § 107 tohto zákona, § 1 ods. 1 a 3, § 2 ods. 1, § 3 ods. 1 a 8, § 4 a § 5 ods. 1 a 4 zákona č. 200/1997 Z. z. o Študentskom pôžičkovom fonde (v znení platnom a účinnom v čase uzatvárania dohôd právneho predchodcu žalobcu a žalovanej o vykonaní práce) a § 7 ods. 1 až 3 Štatútu Študentského pôžičkového fondu, vecne potom prakticky záverom, že žalobcovi vzniklo právo na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške plnenia prijatého žalovanou na základe viacerých dohôd o vykonaní práce, ktoré boli absolútne neplatnými a nespôsobilými založiť pracovnoprávny vzťah pre ich dojednanie so žalovanou ako členkou rady fondu a navyše na práce spadajúce do pôsobnosti rady fondu. Za dôvodnú nepovažoval námietku premlčania žalobou uplatneného nároku, vznesenú žalovanou, majúc za to, že pre začatie plynutie subjektívnej premlčacej doby bola rozhodujúcou skutočnosťou a nielen predpokladaná

vedomosť o bezdôvodnom obohatení, ku ktorej prišlo až po vypracovaní (právnym zástupcom žalobcu) memoranda k problematike uzatvárania dohôd o vykonávaní prác členmi rady a dozornej rady fondu (najsťôr 5. októbra 2011).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“) rozsudkom zo 16. februára 2017 sp. zn. 10CoPr/18/2016 na odvolania oboch strán sporu rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny podľa § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z., dnes už i v znení zákonov č. 87/2017 Z. z. a č. 350/2018 Z. z., ďalej tiež len „C. s. p.“) v celom rozsahu potvrdil. Nad rámec stotožnenia sa s dôvodmi prvoinštančného súdu zdôraznil (adresne k otázke urobenej neskôr aj predmetom dovolania), že úprava začiatku subjektívnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 1 O. z. sa neviaže k dátumu splatnosti, ako pri začiatku všeobecnej premlčacej doby podľa § 101 O. z., ale k vedomosti oprávneného o získaní na jeho úkor bezdôvodného obohatenia a osobe sa takto obohacujúcej. Odvolací súd považoval za správny záver súdu prvej inštancie o nepremlčaní nároku vzhľadom na to, že bolo podľa neho nesporné, že pre ustálenie okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby je rozhodujúci okamih, kedy žalobca reálne zistil, že dohody uzavreté jeho právnym predchodcom sú neplatné a teda, že plnenie poskytnuté žalovanej je bezdôvodným obohatením.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala len žalovaná dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p., keď podľa nej rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Právnou otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorú dosiaľ odvolací súd neriešil, je podľa dovolateľky otázka okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby týkajúcej sa práva na vydanie bezdôvodného obohatenia z dôvodu plnenia na základe absolútne neplatného právneho úkonu vo vzťahu k právnomu posúdeniu právneho úkonu ako neplatného zo strany oprávneného na vydanie bezdôvodného obohatenia (alebo inak, či pre posúdenie znalosti oprávneného o bezdôvodnom obohatení a osobe sa takto obohacujúcej má alebo nemá význam okolnosť, ako oprávnený právne posudzoval skutkový stav, resp. kedy ho začal posudzovať po právnej stránke správne). Namietala, že vedomosť o existencii bezdôvodného obohatenia je naplnená vtedy, ak oprávnený subjekt má vedomosť o skutkových okolnostiach potrebných pre podanie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia, neplatnosť dohôd o vykonaní práce ale nie je skutkovou okolnosťou, ale právnou otázkou, u ktorej platí nevyvrátiteľná právna domnienka znalosti právnych predpisov. Zhodný názor bol potom vyslovený aj v judikatúre Najvyššieho súdu Českej republiky (odkaz na jeho rozhodnutia vo veciach sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, 25 Cdo 2581/98, 33 Odo 306/2005 a ďalšie) a navrhla preto rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalobca dovolací návrh nepodal.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 ods. 1 C. s. p.) a to oprávnenou osobou, teda stranou sporu, v ktorej neprospech bolo dovolaním napádané rozhodnutie odvolacieho súdu (a inak aj jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie) vydané (§ 424 C. s. p.), riadne zastúpenou (§ 429 ods. 1 C. s. p.), pristúpil najskôr k skúmaniu splnenia ďalších podmienok dovolacieho konania a predpokladov prípustnosti dovolania.

6. Podľa § 419 C. s. p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 C. s. p.

7. Podľa § 432 C. s. p. dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (odsek 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (odsek 2).

8. Podľa § 440 C. s. p. dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

9. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytykána v dovolaní (porovnaj § 428 C. s. p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C. s. p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť, z čoho konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania a tiež označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod. V dôsledku viazanosti dovolacieho súdu dovolacím dôvodom neskúma dovolací súd správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 C. s. p. je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu; zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia pritom vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna, ako aj procesnoprávna (v ďalšom texte tohto uznesenia dovolacieho súdu len „právna otázka“).

12. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 C. s. p., rozhoduje dovolací súd výlučne na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 C. s. p.). Pokiaľ dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 C. s. p., má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 C. s. p.) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania v tomto prípade závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

13. V prejednávanej veci žalovaná v dovolaní poukázala na dovolací dôvod podľa ustanovenia § 432 C. s. p. (ktoré prípustnosť dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 421 C. s. p.) a v ďalšom obsahu dovolania sa zaoberala nesprávnym právnym posúdením prejednávanej veci prvoinštančným i odvolacím súdom; vo svojom dovolaní ale uplatnený dovolací dôvod nevymedzila spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam § 432 až 435 C. s. p.

14. V prípade dovolacieho dôvodu (a zároveň dôvodu prípustnosti dovolania) spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci je dovolateľ povinný dovolací dôvod vymedziť tvrdením nesprávneho právneho posúdenia takej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri ktorej riešení sa odvolací súd buď odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolateľ je teda povinný jednak sformulovať právnu otázku, ktorá bola pre rozhodnutie odvolacieho súdu (predstavujúce primárny predmet prieskumu v dovolacom konaní) rozhodujúcou a okrem toho v dovolaní jednoznačne uviesť i to, v čom vidí prípustnosť dovolania, t. j. ktorý z predpokladov uvedených v § 421 ods. 1 písm. a/ až c/ C. s. p. podľa neho zakladá prípustnosť tohto mimoriadneho opravného prostriedku. Kým u podradenia právnej otázky pod niektorú zo skutkových podstát z ustanovenia § 421 C. s. p. dovolateľovi nepôjde vytknúť, ak sa v tomto smere „netrafi“ (napr. preto, že pri podávaní dovolania vychádza z presvedčenia o neriešení ním nastolenej právnej otázky dovolacím súdom, hoci táto už riešená je, a to buď ustáleným spôsobom odchylným od riešenia ponúkaného odvolacím súdom alebo rozdielne), od požiadavky na sformulovanie právnej otázky (prinajmenšom tak, aby bolo zrejmé, v čom má byť právne posúdenie veci odvolacím súdom nesprávnym) ustupovať nejde. Pri formulovaní rozhodnej právnej otázky pritom treba mať na zreteli i to, že závislosťou rozhodnutia odvolacieho súdu práve od vyriešenia takejto (nie inej) otázky treba rozumieť tiež praktický zákaz vyvodzovania prípustnosti dovolaní aj z takých otázok, ktoré v konaní buď vôbec spornými neboli, alebo pre rozhodnutie súdu význam nemali.

15. Ak v dovolaní absentuje vyššie uvedené vymedzenie, súd nevyvíja procesnú iniciatívu smerujúcu k doplneniu dovolania. Jediný prípad, v ktorom súd výnimočne vedie dovolateľa k tomu, aby svoje dovolanie niečím doplnil alebo nedostatok niečoho v dovolacom konaní odstránil, vyplýva totiž z ustanovenia § 436 ods. 1 C. s. p. a dopadá na odstraňovanie vady principiálne povinného zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní advokátom, ak o takejto povinnosti nebol dovolateľ (vôbec alebo riadne) poučený v odvolacom konaní; tu ale o takýto prípad nejde. Sama polemika s rozhodnutím odvolacieho súdu alebo prosté spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní veci, ale významovo kritériám uvedeným v § 421 ods. 1 C. s. p., resp. § 432 ods. 2 C. s. p. nezodpovedajú.

16. V prejednávanej veci potom práve vyššie (pod 14. zhora) spomínaný akademický charakter mala otázka získania vedomosti oprávneného o osobe sa na jeho úkor obohacujúcej, keďže tá by mala význam len v prípade rozdielnosti takejto osoby od toho, s kým oprávnený vstúpil do vzťahu neskôr kvalifikovaného ako vzťah z bezdôvodného obohatenia (ktorá situácia obvykle prichádza do úvahy len pri plnení za iného, čo podľa práva mal plniť sám a nadobudnutia až neskoršej vedomosti oprávneného o tom, kto je takouto osobou) a naopak u právnych vzťahov z bezdôvodného obohatenia založených na neplatnosti právnych úkonov vedomosť o bezdôvodnom obohatení spravidla pristupuje až ako v poradí druhá k už skoršej vedomosti o osobe, u ktorej oprávnený najskôr usudzoval na existenciu právneho dôvodu plnenia (v prípadoch druhovo totožných s tým z prejednávanej veci platného právneho úkonu) a až neskôr bol vyvedený zo svojho omylu. Ak by predmetom dovolania bola urobená len táto otázka, toto by bolo zrelé na odmietnutie pre neprípustnosť okamžite (bez ďalšieho).

17. Dovolateľka sa však v skutočnosti domáhala „len“ odpovede na otázku, akým konkrétnym obsahom má byť v prípadoch druhovo totožných s tým jej naplnené definičné kritérium vyjadrené zákonodarcom za pomoci slovného spojenia „odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu“ a to vo forme požiadavky na rozriešenie dilemy, či má byť v tomto prípade správnu odpoveď (ponúkaná nižšími súdmi, dovolateľkou však neprijímaná), že rozhodným dňom je tu deň, kedy sa oprávnený dozvedel nielen skutkové okolnosti vedúce k záveru, že došlo k bezdôvodnému obohateniu, ale aj to, že došlo k naplneniu niektorej skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia (tu plnením z neplatného právneho úkonu), alebo naopak za správnu treba považovať dovolateľkou preferovanú (a aj dovolaním zmieňovanými rozhodnutiami Najvyššieho súdu Českej republiky podporovanú) odpoveď, že začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby privodí už nadobudnutie oprávneným vedomosti o skutkových okolnostiach vedúcich k záveru o bezdôvodnom obohatení.

18. Bez ohľadu na zodpovedanie takejto otázky jedným či druhým ponúkaným spôsobom však nemôže byť sporu o tom, že premenné majúce sa dosadiť do jednej i druhej odpovede nemajú charakter otázok právnych (questio iuris), ale skutkových (questio facti), ktoré sú ale z prieskumu správnosti v rámci režimu dovolania opieraného o úpravu z ustanovenia § 421 C. s. p. vylúčené. Niet totiž žiadnej pochyby, že tak hľadanie odpovede na otázku, kedy žalobca získal vedomosť o tom, že plnenie poskytnuté v minulosti žalovanej jeho právnym predchodcom je plnením z neplatného právneho úkonu a preto bezdôvodným obohatením, tak i hľadanie odpovede na súvisiacu (de facto predbežnú) otázku, kedy žalobca získal vedomosť o konkrétnych skutkových okolnostiach zakladajúcich neplatnosť dohôd o vykonaní prác dojednaných so žalovanou právnym predchodcom žalobcu, podlieha procesu obstarávania si súdom skutkových podkladov pre jeho rozhodnutie, čiže procesu dokazovania. To, že je to práve tak, potvrdila inak i sama žalovaná, ktorá dovolaním jednak upriamila pozornosť na skutkové okolnosti významné podľa súdu (1. členstvo žalovanej v rade právneho predchodcu žalobcu a 2. „prekrytie“ prác tvoriacich obsah dohôd o vykonaní prác s povinnosťami člena rady fondu), čím de facto poprela argumentáciu o možnosti nadobudnutia oprávneným vedomosti o bezdôvodnom obohatení skôr, než to, že ide o bezdôvodné obohatenie, ustáli súd; najmä však pre ani žalovanou nepopieranú závislosť záveru o neplatnosti dohôd o vykonaní prác od oboch skutkových okolností zhora (tu rozumej nielen od členstva v rade fondu, ale i od dojednania prác kryjúcich sa s povinnosťami člena rady fondu) nešlo usúdiť na dovolaním podsúvané získanie vedomosti o oboch takýchto skutkových okolnostiach už v čase uzatvárania zmlúv, keďže pre skutkový záver o „prekrytí“ sa dohodnutých prác s povinnosťami

člena rady fondu bola nutnou nesporne podstatne širšia analýza než pri pomerne jednoduchom skutkovom zistení, či niekto bol alebo nebol členom rady fondu.

19. Vzhľadom k tomu, že dovolateľka nevymedzila ňou uplatnený dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 432 ods. 2 C. s. p., dovolaciemu súdu neostávalo iné, než jej dovolanie podľa § 447 písm. f/ rovnakého zákona odmietnuť.

20. Najvyšší súd síce povinnosť odôvodniť rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní nemá (§ 451 ods. 3 veta druhá C. s. p.), v tomto prípade, v ktorom výsledok dovolacieho konania obdobný jeho zastaveniu (§ 256 ods. 1 C. s. p. per analogiam a § 438 ods. 1 C. s. p.) zavinila žalovaná a žalobcovi v ňom preukázateľne žiadne trovy nevznikli, sa však žiada uviesť, že tu v súlade so zásadou procesnej ekonómie (čl. 17 Základných princípov C. s. p.) bolo rozhodnutie dovolacieho súdu priamo o nepriznaní náhrady tej zo strán, u ktorej by na to inak vznikol dôvod (v tejto súv. por. tiež R 72/2018).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.